

برنامه درسی

رشته: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

دوره: کارشناسی ارشد

دانشکده: الهیات و معارف اسلامی

مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۴ شورای برنامه‌ریزی درسی و آموزشی دانشگاه

این برنامه براساس آیین‌نامه شماره ۲۱/۲۳۸۰۶ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در خصوص تفویض اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌های دارای هیأت ممیزه توسط اعضای هیأت علمی دانشکده الهیات و معارف اسلامی تدوین شده و در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۴ شورای برنامه‌ریزی درسی و آموزشی دانشگاه به تصویب رسیده است.

مصوبه شورای برنامه‌ریزی درسی و آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد

رشته: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

دوره: کارشناسی ارشد

برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد که توسط اعضای هیأت‌علمی گروه آموزشی تاریخ و تمدن ملل اسلامی تدوین شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.

- این برنامه از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.

- هر نوع تغییر در برنامه درسی مجاز نیست مگر آنکه به تصویب برنامه‌ریزی درسی و آموزشی دانشگاه برسد.

ایمان قلندریان

مدیر برنامه‌ریزی و توسعه آموزش دانشگاه

فهیمة شریعتی

رئیس گروه برنامه‌ریزی درسی و آموزشی دانشگاه

مقصود امین خندقی

معاون آموزشی دانشگاه

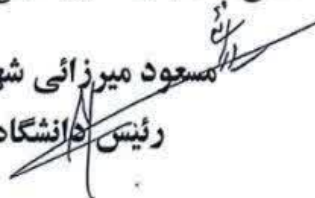

رای صادره جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۴ برنامه‌ریزی درسی و آموزشی دانشگاه در مورد بازنگری برنامه درسی

تاریخ و تمدن ملل اسلامی در مقطع کارشناسی ارشد صحیح است. به واحد ذیربط ابلاغ شود.

مسعود میرزائی شهبابی

رئیس دانشگاه

معاونت آموزشی

شورای برنامه ریزی درسی

برنامه درسی

دوره: کارشناسی ارشد

رشته: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

رشته «تاریخ و تمدن ملل اسلامی» عالی‌ترین سطح از مطالعات حول محور فرهنگ و تمدن اسلامی را ارائه می‌کند و طی آن دانشجویان تاریخ سیر تحولات سیاسی، تمدنی و فرهنگی اسلام و دستاوردهای گوناگون علمی، فرهنگی، تمدنی، سیاسی و اجتماعی جوامع مسلمان، در جغرافیای وسیع جهان اسلام، از بدو ظهور دین اسلام تا دوران معاصر را مورد مطالعه قرار می‌دهند و سهم ممتاز تحولات تاریخی، تمدنی و فرهنگی اسلام در میان دستاوردهای بشری را مورد پژوهش علمی قرار می‌دهند. مطالعه و پژوهش در تاریخ ۱۴۰۰ ساله اسلام نیازمند ارائه آموزش‌ها و ایجاد قابلیت‌های علمی — پژوهشی فراتر از دوره کارشناسی است که در طی آن دانشجویان تنها فرصت مروری بر این تاریخ طولانی و وسیع را می‌یابند. بر این مبنا دوره کارشناسی ارشد می‌تواند زمینه‌ساز تربیت افرادی برخوردار از دانش عمیق‌تر و توانمند در پیشبرد مطالعات تاریخی در بخش‌های مختلف تاریخ اسلام است.

مشخصات کلی، تعریف و اهداف

رشته تاریخ و تمدن ملل اسلامی نخستین بار در سال ۱۳۳۵ با عنوان "فرهنگ اسلامی" در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران تأسیس شد و در سال ۱۳۴۸ به "فرهنگ و تمدن اسلامی" و در ۱۳۶۱ به "تاریخ و تمدن ملل اسلامی" تغییر نام داد. این رشته از موضوعات متنوعی همچون تاریخ سیاسی اسلام، تاریخ علوم و هنرها در اسلام، تاریخ آموزش در اسلام و نحوه اداره مملکت اسلامی در قدیم سخن می‌گوید به گونه‌ای که فارغ‌التحصیلان این رشته شناخت عمیق و جامعی از تاریخ و تمدن ملل اسلامی به دست می‌آورند؛ به گونه‌ای که هیچ‌گاه در برابر فرهنگ‌ها و تمدن‌های دیگر احساس حقارت و خودکم‌بینی و وادادگی بدان‌ها دست نخواهد داد.

اهداف ایجاد این رشته عبارتند از:

۱. تربیت و تأمین نیروی انسانی لازم و متخصص برای تدریس در دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسات عالی آموزشی؛
۲. تربیت و تأمین پژوهشگر و محقق در زمینه مطالعات عالی اسلامی در رشته تاریخ و تمدن ملل اسلامی؛
۳. تأمین نیروی انسانی لازم و متخصص برای رایزنی‌های فرهنگی در خارج کشور؛
۴. غنی‌سازی معارف اسلامی و تاریخی در عرصه‌های فرهنگی و تمدنی؛
۵. عرضه علمی اندیشه و فرهنگ اسلامی به محافل دانشگاهی و فرهیختگان جهان.

ضرورت و اهمیت

ایران اسلامی، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین کشورهای جهان اسلام، باید اهتمام ویژه‌ای به توسعه مطالعات تاریخی و معاصر اسلام در همه ابعاد سیاسی، علمی، فرهنگی و تمدنی بنماید و راهکار آن نیز ارتقای سطح و توسعه مطالعات این حوزه در محافل دانشگاهی کشور است. برنامه دوره کارشناسی ارشد تاریخ و تمدن ملل اسلامی بخش مهمی از این نیاز ضروری را تأمین می‌نماید. با توجه به گستردگی تاریخ و تمدن ملل اسلامی تربیت افراد متخصص در زمینه‌ها و بخش‌های مختلف آن ضرورتی اجتناب‌ناپذیر دارد. تاریخ و تمدن ملل اسلامی نیازمند انجام مطالعات گسترده و پیوسته‌ای است که تنها با ایجاد دوره تخصصی امکان‌پذیر است. آشنایی با دستاوردهای علمی، روشی و منبع‌شناختی در حوزه مطالعات تاریخی و پیشبرد آن تنها از طریق دوره‌های بالاتر ممکن است. کاربردی کردن رشته تاریخ با توجه به نیازها و ضرورت‌های جدید همچون قابلیت‌های دنیای مجازی، آشنایی با نحوه تصحیح نسخ خطی و آموزش تاریخ از جمله محورهای مورد توجه در برنامه درسی حاضر است.

تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۱) - توزیع واحدها

تعداد واحد	نوع درس
۱۲	درس تخصصی
۱۶	درس اختیاری
۴	رساله / پایان نامه
۳۲	جمع

مهارت، توانمندی و شایستگی دانش آموختگان

درس مرتبط	مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه
تمامی درس رشته	توان تحقیق و نوآوری پژوهشی در عرصه‌های تاریخ و تمدن ملل اسلامی
تمامی درس رشته	توان تدریس درس تاریخ و تمدن ملل اسلامی در مراکز آموزش عالی و مؤسسات مختلف آموزشی
تمامی درس رشته	توان فعالیت‌های علمی و فرهنگی در محیط‌های بین‌المللی
تمامی درس رشته	برخوردراری از دانش و قدرت تجزیه و تحلیل درباره رویدادها، اشخاص، آثار و مکان‌های مهم مرتبط با تاریخ و تمدن ملل اسلامی
درس مرتبط	مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی
منابع اصلی تاریخ اسلام	توانایی استفاده از قابلیت‌های دنیای مجازی در حوزه مطالعات تاریخی
متون کهن و نسخه‌های خطی تخصصی به زبان فارسی و عربی	توانایی کار با اسناد و نسخ تاریخی
متون کهن و نسخه‌های خطی تخصصی به زبان فارسی و عربی، زبان تخصصی	آشنایی با زبان انگلیسی و عربی

شرایط و ضوابط ورود به دوره

فارغ‌التحصیلان دوره کارشناسی رشته‌های تاریخ و تمدن اسلامی، تاریخ اسلام و تاریخ ایران دوره اسلامی با قبولی در آزمون سراسری کارشناسی ارشد و بدون گذراندن پیش‌نیاز، می‌توانند به تحصیل در این رشته بپردازند. دانشجویان با مدرک کارشناسی غیر مرتبط، لازم است حداکثر ۱۲ واحد درس جبرانی از دروس دوره کارشناسی تاریخ و تمدن اسلامی را در نیمسال اول تا دوم بگذرانند.

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول ۱- دروس تخصصی

ردیف	عنوان درس	نوع و تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز	هم نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع		
۱	منابع اصلی تاریخ اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۲	روش تحقیق در تاریخ	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۳	زبان تخصصی تاریخ و تمدن ملل اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۴	متون کهن و نسخ خطی تخصصی به زبان فارسی و عربی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۵	تاریخ اسلام تا پایان دوره اموی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۶	تاریخ خلافت عباسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
	جمع	۱۲	-	۳۲	۱۹۲	-	۱۹۲	-	-

جدول ۲- دروس اختیاری

ردیف	عنوان درس	نوع و تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز	هم نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع		
۱	تاریخ آموزش در جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۲	فلسفه تحلیلی و انتقادی تاریخ	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۳	تاریخ اجتماعی جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۴	مفهوم و تاریخ علم در جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۵	مطالعات اسلامی در غرب	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۶	تاریخ آسیای مرکزی و هند	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۷	نقد و بررسی نظریه‌های هنر اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۸	تاریخ ممالیک و عثمانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۹	ادیان و فرق در جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۱۰	تاریخ تصوف	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۱۱	تاریخ تشیع	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۱۲	تاریخ معاصر جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۱۳	روش تحقیق در جغرافیای تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۱۴	تاریخ نهادها و سازمان‌های اداری در جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۱۵	تاریخ ساسانیان و بیزانس مقارن ظهور اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
۱۶	سمینار	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	ندارد	ندارد
	جمع	۳۲	-	۳۲	۵۱۲	-	۵۱۲		

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

عنوان درس به فارسی		منابع اصلی تاریخ اسلام	
عنوان درس به انگلیسی		Main Sources of Islamic History	
نوع درس	پایه □ تخصصی ■ اختیاری □	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- تحلیل و گونه‌شناسی منابع تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- فهم کاربردهای مورداستفاده از متون کهن در تحقیق تاریخی
- فهم کاربردهای مورداستفاده از پژوهش‌های جدید در تحقیق تاریخی

سرفصل درس

- زیست کتابشناسی‌ها و اهمیت فهراس کهن با تأکید بر کتاب الفهرست ندیم
- منابع دست اول تاریخی با تأکید بر بررسی اهمیت سکه‌ها در پژوهش تاریخی
- نقد منابع دست دوم یا مکتوب و گونه‌شناسی این منابع بر اساس تقدم و تأخر تاریخی
- اطلس‌ها و نقشه‌های تاریخی و دائرةالمعارف‌های تخصصی معاصر
- اهمیت اشعار جاهلی و قرآن به عنوان منابع پژوهش تاریخ اسلام
- جایگاه معاجم، لغتنامه‌ها و منابع دیجیتال آن‌ها
- فواید متون تفسیری و حدیثی

روش‌های یاددهی یادگیری

سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی، معرفی منابع کهن یا تحقیقات جدید به صورت داوطلبانه، تحقیقات کوتاه دانشجویی برای جلسه بعد

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۵۰٪	۰	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰	۰

فهرست منابع

- داداش نژاد، منصور (۱۳۹۹). منابع تاریخ تشیع، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- روغنی، شهره (۱۳۹۲). کتابشناسی گزیده توصیفی تاریخ و تمدن ملل اسلامی، تهران: سمت.
- صادقی علوی، محمود (۱۳۹۶). شناخت منابع تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، تهران: دانشگاه پیام نور.
- مهدوی راد، محمدعلی و شهیدی، روح‌الله (۱۳۹۹). کتاب‌شناسی علوم اسلامی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- ندیم، محمد بن اسحاق (۱۳۸۲). الفهرست، ترجمه رضا تجدد، تهران: اساطیر.

عنوان درس به فارسی		روش تحقیق در تاریخ	
عنوان درس به انگلیسی		Research methods in History	
نوع درس	پایه □ تخصصی ■ اختیاری □	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی با روش‌های پژوهش تاریخی، کسب مهارت نگارش طرح پایان‌نامه و مهارت مقدماتی در نگارش مقاله علمی در حوزه تاریخ.

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- آشنایی با نحوه انتخاب موضوع و نحوه گردآوری اطلاعات
- تفاوت موضوعات مسأله محور و موضوع محور
- نقد متن
- تألیف تاریخی

سرفصل درس

- انواع پژوهش‌های دانشگاهی
- پژوهش‌های موضوع محور یا روش‌نگرانه
- پژوهش‌های مسئله محور، مفهوم متغیر و انواع آن
- پژوهش‌های ترکیبی
- کشف موضوع یا مسئله پژوهش
- روش‌شناسی در پژوهش‌های تاریخی
- روش طرح پیشنهاد پژوهش / پایان‌نامه
- پیشینه پژوهش و شیوه نقد و بررسی آن‌ها
- شناسایی منابع پژوهش، گردآوری داده‌ها، نقد و پالایش داده‌ها
- نگارش متن و تحلیل داده‌ها

روش‌های یاددهی یادگیری

سخنرانی و پرسش و پاسخ، تمرین نگارش طرح به شیوه کارگاهی، معرفی و بررسی مقالات و پایان‌نامه‌های برجسته، بازدید از مراکز اسناد.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	۰	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰٪	۰

فهرست منابع

- براندیج، آنتونی (۱۳۹۶). رویارویی با منبع، راهنمای پژوهش و نگارش تاریخ، ترجمه محمد غفوری، تهران: سمت.
- رامپولا، مری لین (۱۳۹۵). راهنمای نگارش تاریخ، ترجمه لیلا سازگار، نشر آگاه.
- گرین، آنا و تروپ (۴۰۰). خانه‌های تاریخ، خوانشی انتقادی از تاریخ و نظریه در سده بیستم، ترجمه بهزاد کریمی، تهران: نشر مرکز.
- موحد، ضیاء (۱۳۹۱). البته واضح و مبهرن است که... (رساله‌ای در مقاله‌نویسی)، تهران: موسسه حکمت و فلسفه ایران.
- مورلی، نویل (۱۳۹۹). نظریه‌ها، مدل‌ها و مفاهیم در تاریخ باستان، ترجمه احسان افکنده، تهران: سمت.
- هامفریز، آر. استیفن (۱۳۹۶). چهارچوبی برای پژوهش در تاریخ اسلام، ترجمه جواد مرشدلو، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.

عنوان درس به فارسی		زبان تخصصی تاریخ و تمدن ملل اسلامی	
عنوان درس به انگلیسی		English for History and Civilization of Muslim Societies	
نوع درس	پایه □ تخصصی ■ اختیاری □	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- افزایش فهم متون تخصصی تاریخ و تمدن ملل اسلامی به لحاظ ساختار جمله و اصطلاحات

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- درک ساختارهای دستور انگلیسی در حد میانه
- درک متون تخصصی رشته به زبان انگلیسی و ارائه ترجمه‌ای نسبتاً روان

سرفصل درس

- Venture: Introduction (p. ۰۳)
- Venture: Introduction (p. ۰۴)
- Venture: Introduction (p. ۰۵)
- Venture: Introduction (p. ۰۶)
- Venture: Introduction (p. ۰۷)
- Venture: Introduction (p. ۰۸)
- Midterm Examination
- Venture: Introduction (p. ۰۹)
- Venture: Introduction (p. ۱۰)
- Venture: Introduction (p. ۱۱)
- Venture: Introduction (p. ۱۲)

روش‌های یاددهی یادگیری

قرائت متن اصلی درس در هر هفته. مرور واژگان کلیدی و ساختار اصلی جمله. برگردان برخی از جمله دشوار متن. گفتگو در مورد چگونگی ویرایش و روان‌نویسی جمله‌ها و بررسی ترجمه‌های متفاوت هر کدام از دانشجویان. مرور دانسته‌های گرامری دانشجویان در خلال متن. پرسش و پاسخ در خصوص سبک نویسنده و مسائل مربوط به آن.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	۰	نوشتاری: ۳۰٪	۰
		عملکردی: ۰٪	

فهرست منابع

- Ahmed, Hussein. (۱۹۹۶). "Aksum in Muslim historical traditions." *Journal of Ethiopian Studies* ۲۹, no. ۲: ۴۷-۶۶.
- Esposito, John L. (۲۰۰۲). *What everyone needs to know about Islam*. Oxford University Press.
- Hodgson, Marshall GS. (۲۰۰۹). *The venture of Islam, Volume 1: the classical age of Islam*. Vol. ۱. University of Chicago press.
- Motzki, Harald. (۲۰۰۵). "Dating Muslim traditions: A survey." *Arabica* ۵۲, no. ۲: ۲۰۴-۲۵۳.
- Robinson, Chase F. (۲۰۰۳). *Islamic historiography*. Vol. ۱. Cambridge University Press.

متون کهن و نسخ خطی تخصصی به زبان فارسی و عربی			عنوان درس به فارسی
Persian and Arabic Classical Texts and Manuscripts			عنوان درس به انگلیسی
نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □	نوع واحد	پایه □ تخصصی ■ اختیاری □	نوع درس
۳۲	تعداد ساعت	۲	تعداد واحد
-	دروس هم نیاز	-	دروس پیش نیاز

اهداف درس

- آشنایی با فنون درک متون و ترجمه آثار تخصصی، به ویژه آثار تاریخی و جغرافیای تاریخی به زبان فارسی و عربی.
- آشنایی با روش تصحیح متن
- آشنایی با متون کهن (به ویژه آثار تاریخی و جغرافیایی) فارسی و عربی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- فهم متون تخصصی
- توانایی استفاده از متون تاریخی و جغرافیایی عربی و فارسی در پژوهش های تاریخی
- کسب مهارت ترجمه متون تخصصی، تصحیح متن
- چگونگی استخراج مطالب سیاسی و اقتصادی-اجتماعی از متون

سرفصل درس

- ضرورت فهم متون تخصصی عربی و فارسی و استفاده از متن زبان اصلی در پژوهش های تاریخی
- روش های درک متن و نحوه استفاده از فرهنگ های لغت مختلف
- دستور زبان عربی و اهمیت آن در فهم و ترجمه متون
- ضرورت فهم متون فارسی سده های میانه
- ادوار تطور زبان فارسی
- سبک خراسانی و آثار برجسته آن
- روش های درک متن و نحوه استفاده از فرهنگنامه ها
- ترجمه منابع اصلی (از دسته های گوناگون منابع تاریخی و جغرافیایی) در هر جلسه، همراه با تمرین موارد نظری درس، تصحیح متون نمونه ای

روش های یاددهی یادگیری

تلفیقی از روش های سخنرانی، مشارکتی، پرسش و پاسخ.

روش ارزیابی

پروژه	آزمون نهایی	میان ترم	ارزشیابی مستمر
.	نوشتاری: ۵۰٪	.	۵۰٪
	عملکردی: ۰		

فهرست منابع

- زرکوب، منصوره (۱۳۷۳). روش نوین فن ترجمه (فارسی - عربی، عربی - فارسی)، تهران، مانی.
- صفارزاده، طاهره (۱۳۵۹). اصول و مبانی ترجمه: تجربه و تحلیلی از فن ترجمه، تهران: دانشگاه ملی.
- مایل هروی، نجیب (۱۳۶۹). نقد و تصحیح متون، مشهد، بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی.
- معروف، یحیی (۱۳۸۰). فن ترجمه از عربی به فارسی و فارسی به عربی، تهران: سمت.
- ناظریان، رضا (۱۳۸۱). روش هایی در ترجمه از عربی به فارسی، تهران: سمت.

عنوان درس به فارسی		تاریخ اسلام تا پایان دوره اموی	
عنوان درس به انگلیسی		Islamic History to the Fall of the Umayyads	
نوع درس	پایه □ تخصصی ■ اختیاری □	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی تحلیلی با حوادث تاریخ اسلام از آغاز تا پایان عصر اموی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- آشنایی با جزئیات حوادث تاریخ اسلام در دوره مورد نظر
- آشنایی مناسب با منابع اصلی تاریخ اسلام

سرفصل درس

- بررسی روایات مربوط به آغاز زندگی پیامبر اکرم تا سفر به بصری
- بررسی روایات مربوط به آغاز زندگی پیامبر اکرم؛ حلف الفضول، مبعث و فرآیند وحی
- سقیفه بنی ساعده
- گزارش حکومت خلیفه اول
- گزارش حکومت خلیفه دوم؛ تأسیس تاریخ، تدوین دیوان، تأسیس کوفه و بصره، قتل عمر
- گزارش خلافت خلیفه سوم؛ شورای تعیین خلیفه، قتل هرمزان، گسترش مکه و مدینه، آغاز فتوح خراسان
- گزارش خلافت امام علی؛ بیعت با ایشان، تغییر پایتخت، کوفه و کوفیان، شهادت امام
- گزارش خلافت امام حسن (ع)
- ولایتعهدی یزید، شهادت حجر، فتوح خراسان و ماوراءالنهر
- گزارش شهادت امام حسین (ع)، واقعه حرّه

روش‌های یاددهی یادگیری

قرائت و توضیح و تشریح یکی از متون کلاسیک تاریخ اسلام

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۵۰٪	.	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰٪	.

فهرست منابع

- ابن سعد، محمد بن سعد کاتب واقدی (۱۳۷۴). *طبقات ابن سعد*، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران: انتشارات فرهنگ و اندیشه.
- طبری، محمد بن جریر (۱۳۸۳). *تاریخ طبری*، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: اساطیر.
- مسعودی، علی بن حسین (۱۳۷۴). *مروج الذهب*، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: انتشارات علمی و فرهنگ.
- واقدی، محمد بن عمر (۱۳۸۸). *مغازی واقدی*، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- یعقوبی، احمد بن ابی یعقوب (۱۳۴۱). *تاریخ یعقوبی*، ترجمه محمدابراهیم آیتی، تهران: انتشارات علمی فرهنگی.

عنوان درس به فارسی		تاریخ خلافت عباسی	
عنوان درس به انگلیسی		History of the Abbasid Caliphate	
نوع درس	پایه □ تخصصی ■ اختیاری □	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی با تاریخ خلافت عباسی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- تحلیل پیوند دولت عباسی با حکومت‌های متقارن در شرق و غرب جهان اسلام
- بررسی اوضاع اجتماعی روزگار عباسیان با تأکید بر وضع اجتماعی و سیاسی بغداد

سرفصل درس

- سازمان دعوت عباسی و ویژگی‌ها و فعالیت‌های آن
- شکل‌گیری خلافت عباسی و زمینه‌های آن، قلع و قمع بنی امیه
- ویژگی‌های عصر اول عباسی
- تعامل ایرانیان و عباسیان
- شکل‌گیری حکومت‌های نیمه‌مستقل
- روابط عباسیان و حکومت‌های مذکور
- سازمان اداری عباسیان
- ویژگی‌های عصر دوم و سوم عباسی
- منازعات فرقه‌ای در بغداد دوره عباسی
- عباسیان و کارگزاران شیعی

روش‌های یاددهی یادگیری

ارائه مقالاتی از سوی دانشجویان و توضیحات ضمنی استاد، بحث و تبادل نظر استاد و دانشجویان پیرامون مباحث مطرح شده در کلاس

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۴۰٪	۰	نوشتاری: ۶۰٪ عملکردی: ۰	۰

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

نرم افزارهای مربوط به کتابخانه‌های الکترونیک مانند الشامله، تاریخ ایران اسلامی

فهرست منابع

- باسورث، ادموند کلیفورد (۱۳۷۸). تاریخ غزنویان؛ ترجمه حسن انوشه؛ تهران: امیرکبیر.
- تاریخ ایران کمبریج از آمدن سلجوقیان تا فروپاشی دولت ایلخانان، جلد پنجم، ترجمه حسن انوشه، امیرکبیر ۱۳۶۶
- خضری، سید احمد رضا (۱۳۹۳). تاریخ خلافت عباسی، تهران: سمت.
- دنیل. التون. ل (۱۳۶۷). تاریخ سیاسی اجتماعی خراسان، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول.
- طغوش، محمد سهیل (۱۳۹۲). دولت عباسیان، ترجمه حجت‌الله جودکی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

عنوان درس به فارسی		تاریخ آموزش در جهان اسلام	
عنوان درس به انگلیسی		History of Education in the Islamic World	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی با تاریخ آموزش در میان مسلمانان و روش‌ها و نهادهای علمی و آموزشی آنان

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- تحلیل و نقد گزارش‌های مشهور در تاریخ آموزش مسلمانان و دریافت تصویر نزدیک به واقع
- آشنایی با خلأهای پژوهشی و انجام آزمایشی تحقیق دانشجویی بر اساس استفاده مستقیم از متون کهن و پژوهش‌های

سرفصل درس

- آسیب‌شناسی و روش تحقیق مطالعات تاریخ آموزش مسلمانان
- مسلمانان با تأکید بر کتابخانه‌ها و مدارس
- تبیین سنت‌های انتقال دانش و نسبت شفاهی و مکتوب در آن
- تمدن کتاب، بررسی و تحلیل فرایند شکل‌گیری کتاب در تمدن مسلمانان با تأکید بر دو مفهوم هیپومنما (hypomnema) و سینگراما (syngamma). قرطاس و کاغذ.
- نخستین کتابخانه‌ها در میان مسلمانان، کارکردهای علمی و اهمیت آن.
- بیت الحکمه، دارالعلم‌ها، انگیزه پیدایش، اهداف، ویژگی‌ها و افول. مساجد، بیمارستان‌ها، رصدخانه‌ها
- پیدایش مراکز خصوصی و مدارس دولتی (نظامیه‌ها) و نقش خواجه نظام الملک
- آثار علمی و اجتماعی مدارس نظامیه
- استادان و شاگردان، آداب معلمی و شاگردی
- مراحل آموزش، مواد درسی و روش‌های تدریس
- اجازه‌نامه‌ها و شهادت‌نامه‌های علمی، القاب

روش‌های یاددهی یادگیری

ارزشیابی از آموخته‌های دانشجویان با استفاده از روش پرسش و پاسخ؛ ارائه تحقیقات کوتاه مرتبط با موضوعات درسی در برخی از جلسات؛ مرکز بر روی مباحث انتقادی و تقویت قدرت تحلیل دانشجو و پرهیز از حافظه محوری؛ هدایت دانشجویان به مشورت با استفاده از روش بحث گروه؛ استفاده از روش حل مسئله برای توصیف و تبیین

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
۴۰٪	۰	نوشتاری: ۶۰٪ عملکردی: ۰٪	۰

فهرست منابع

باغستانی، اسماعیل و محسن معینی، (۱۳۸۸)، تعلیم و تربیت در تمدن اسلامی، تهران: کتاب مرجع.
 شولر، گریگور، (۱۳۹۳)، شفاهی و مکتوب در نخستین سده‌های اسلامی، ترجمه نصرت نیلساز، تهران: حکمت.
 غنیمه، [محمد] عبدالرحیم، (۱۳۹۵) تاریخ دانشگاه‌های بزرگ اسلامی، ترجمه نورالله کسائی، تهران: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران.
 کرامتی، یونس (۱۳۸۷)، «تعلیم و تربیت»، در دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، تهران: مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، ج ۱۵، ۶۱۴-۶۳۱.
 کسائی، نورالله (۱۳۶۳)، مدارس نظامیه و تأثیرات علمی و سیاسی آن، تهران، امیرکبیر.

عنوان درس به فارسی		فلسفه تحلیلی و انتقادی تاریخ	
عنوان درس به انگلیسی		Analytical and Critical Philosophy of History	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی با اهم موضوعات و مباحث فلسفه علم تاریخ

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- آشنایی با فلسفه علم تاریخ و کاربردهای تاریخ در علوم انسانی

سرفصل درس

- تاریخ و هنر
- تفاوت قصه و تاریخ
- تاریخ چیست؟ معانی لغوی و اصطلاحی
- تاریخ و علوم دیگر
- عینیت در تاریخ
- علت ها و تبیین ها
- تبیین در علوم اجتماعی و تاریخ
- شواهد و اسناد
- آسیب شناسی معرفت تاریخی
- فواید تاریخ
- چرخش زبانی در تاریخ
- بیان دو محور افقی و عمودی در تحلیل های تاریخی

روش های یاددهی یادگیری

سخنرانی، شرکت در جلسات امتحان که هر هفته برگزار می شود، بررسی کتاب در آمدی بر تاریخ پژوهی اثر مایکل استفورد و فیلم / نمایش فیلم ۱۲ مرد خشمگین: سیدنی لومت

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۵۰٪	.	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰٪	.

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- احمدی، بابک (۱۴۰۰). رساله تاریخ، تهران، مرکز. استفورد، مایکل (۱۳۸۴). درآمدی بر تاریخ پژوهی، ترجمه مسعود صادقی، تهران: سمت. جنکینز، کیت (۱۳۹۳). بازناندیشی تاریخ، ترجمه حسینعلی نودری، تهران: آگه. کالینگوود، رابین جرج (۱۴۰۰). مفهوم کلی تاریخ، ترجمه علی اکبر مهدیان، تهران: اختران. مفتخری، حسین (۱۳۹۰). مبانی علم تاریخ، تهران: سمت.

عنوان درس به فارسی		تاریخ اجتماعی جهان اسلام	
عنوان درس به انگلیسی		Social history of the Islamic world	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی با تاریخ طبقات زیرین جامعه مسلمانان
- بررسی تاریخ آداب و رسوم، آیین‌ها و جشن‌ها، شعائر مذهبی، وضع زندگی روزانه نظیر خوراک، پوشاک، مشاغل و کسب و کار مردمان

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- فهم تاریخ اجتماعی نهادها، طبقات فرودست و بالادست جامعه، پیوند فرق و نحله‌ها با پایگاه اجتماعی عامه، زمینه‌های اجتماعی نزاع‌های مذهبی، ارتباط مردم و حکومت‌ها
- چگونگی استخراج داده‌های تاریخ اجتماعی از منابع اختصاصی و عمومی

سرفصل درس

- تاریخ اجتماعی، مفاهیم، تعاریف و اصطلاحات، آشنایی با مؤسسات و مراکز اسناد و مدارک تاریخ اجتماعی ایران
- منابع تاریخ اجتماعی جهان اسلام
- تاریخ اجتماعی تشکیلات اداری - مالی مسلمانان
- تاریخ اجتماعی تشکیلات نظامی، قضایی و انتظامی مسلمانان
- تاریخ اجتماعی و نهاد حسب در تمدن اسلامی
- تاریخ اجتماعی ساختار درباری حکومت‌های مسلمان: مناصب، مشاغل و نهادها
- تاریخ اجتماعی ساختار درباری حکومت‌های مسلمان: جشن‌ها، آیین‌ها و رسوم درباری
- تاریخ اجتماعی نهادهای آموزشی در جهان اسلام

روش‌های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی - تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انیمه و پوشش‌ها، بریده فیلم‌های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۵۰٪	.	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰٪	.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه

رایانه، نرم‌افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- تاریخ اجتماعی؛ دانش، روش، آموزش، گردآوری و ترجمه ابراهیم موسی پور بشلی و محمدابراهیم باسط، تهران: سمت، ۱۳۹۴.
- دالس، مایکل والترز (۱۳۹۹). تاریخ جنون در جامعه اسلامی دوره میانه، ترجمه قربان بهزادیان‌نژاد، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
- راوندی، مرتضی (۱۳۷۳). تاریخ اجتماعی ایران، تهران: امیرکبیر.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۰). تاریخ مردم ایران بعد از اسلام، تهران: امیرکبیر.
- مایلز، فربر (۱۳۹۴). تاریخ اجتماعی؛ مسائل، راهبردها و روش‌ها، ترجمه ابراهیم موسی پور و محمدابراهیم باسط، تهران: سمت.

عنوان درس به فارسی		مفهوم و تاریخ علم در جهان اسلام	
عنوان درس به انگلیسی		Concept and History of Science in the Islamic World	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آگاهی از مهم ترین جریان های فکری فعال در جهان اسلام (علوم اسلامی، علوم بیگانه، فلسفه و تصوف) پس از ورود اسلام و تأثیر و تأثرات آن ها؛ منشأ و زمینه پیدایی و رواج آن ها. تأثیر غلبه ی هر یک از این جریان ها بر احوالات اجتماعی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- آشنایی با فراز و فرود علم در جهان اسلام تا دوران مدرن
- فهم علل پیشرفت های مسلمین در علوم
- شناخت مهم ترین دانشمندان اسلامی
- درک رابطه علم و دین

سرفصل درس

- مفهوم علم در اسلام و تفاوت آن با غرب
- تقسیم بندی علوم از نظر مسلمانان
- تاریخ علوم اسلامی: کلام
- تاریخ علوم اسلامی: فقه
- نهضت ترجمه
- تاریخ علوم غیر اسلامی: ریاضیات و نجوم
- تاریخ علوم غیر اسلامی: علوم طبیعی
- تاریخ علوم غیر اسلامی: پزشکی

روش های یاددهی یادگیری

پرسش و پاسخ، توضیحی و ارائه مطالب یک کتاب منتخب توسط دانشجو

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۵۰٪	.	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰٪	.

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

نرم افزارهای اسلامی و رایانه

فهرست منابع

- (زیر نظر) موسوی بجنوردی، کاظم، اسلام پژوهشی تاریخی و فرهنگی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۸۳ ش.
- آرام، احمد (۱۳۶۶). علم در اسلام، تهران، سروش.
- پاکتنجی، احمد (۱۳۸۵). مکاتب فقه امامی ایران پس از شیخ طوسی تا پای گیری مکتب حله، تهران.
- نصیریان، یدالله (۱۳۹۰). تاریخ علوم اسلامی، تهران، دانشگاه پیام نور.
- هاشمی، احمد (۱۳۸۰). «ترجمه»، دانشنامه جهان اسلام، تهران، بنیاد دائرة المعارف اسلامی.

عنوان درس به فارسی		مطالعات اسلامی در غرب	
عنوان درس به انگلیسی		Islamic Studies in the West	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی با تفکرات غربی در باره اسلام، شناخت سرچشمه این تفکرات و تطور مطالعات اسلامی در غرب

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- درک مفاهیم «گفتمان»، «هژمونی»، «روایت» و «دیگری» در چارچوب «شرق»، «شرق نزدیک» و «خاورمیانه» در مطالعات پسااستعماری؛
- آشنایی با اندیشه‌های متفکرانی همچون ادوارد سعید، ضیاءالدین سردار، آلبرت حورانی و منتقدانی چون الکساندر مکفی؛
- آشنایی با رویکردهای اسلام‌پژوهی نوین در اندیشه‌های ریچارد س. مارتین، ژاک واردنبرگ و جان ل. اسپوزیتو؛
- آشنایی مختصر با رویکردهای هنجاری-کلامی، غیرهنجاری-دانشگاهی و فرهنگی-جامعه‌شناختی و نتایج همدلانه و غیرهمدلانه؛
- آشنایی با اندیشه‌های «غرب‌شناسانه» با تأکید بر مفهوم اوکسیدنت؛
- آشنایی با روش‌ها و روش‌شناسی‌های (به معنای تمایز متد و متدولوژی) اسلام‌شناسان و سنت‌های روشی مرسوم اسلام‌پژوهی، به تفکیک حوزه‌های جغرافیایی اروپای و آمریکای.

سرفصل درس

- خاورمیانه؛ ریشه‌های منازعات؛ محیط طبیعی
- مدخل «Islamic Studies» واردنبرگ و نانجی و ترجمه همایون همی
- مدخل «Islamic Studies» مارتین و «پیشینه مطالعات» اسلامی و «تاریخچه مطالعات» احمدوند
- مدخل انگلیسی «Mustashrikun» ژاک واردنبرگ (۱)
- مدخل انگلیسی «Mustashrikun» ژاک واردنبرگ (۲)
- مدخل انگلیسی «Mustashrikun» ژاک واردنبرگ (۳)

روش‌های یاددهی یادگیری

توضیحی، پرسش و پاسخ

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۵٪	.	نوشتاری: ۲۵٪	.
		عملکردی: ۰٪	

فهرست منابع

- اسعدی، مرتضی (۱۳۸۱). مطالعات اسلامی در غرب انگلیسی‌زبان: از آغاز تا شورای دوم واتیکان (۱۹۶۵م)، تهران: سمت.
- همتی گلپان، عبدالله (۱۳۸۶). تاریخچه شرق‌شناسی: کاوشی در سیر مطالعات اسلامی در غرب، مشهد: جهاد دانشگاهی.
- الویری، مرتضی (۱۳۹۶). مطالعات اسلامی در غرب، تهران: سمت.

Ernst, C. W., & Martin, R. C. (۲۰۱۰). Rethinking Islamic studies: From orientalism to cosmopolitanism. Columbia, S.C: University of South Carolina Press.

Said, E. (۱۹۷۸). *Orientalism*. London: Penguin.

عنوان درس به فارسی		تاریخ آسیای مرکزی ^۱ و هند	
عنوان درس به انگلیسی		History of Central Asia and India	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- بررسی تاریخی پیوندهای فرهنگی و تمدنی و تعاملات و تقابلات سلسله‌های ایران، آسیای مرکزی و هند

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- درک تحولات تاریخی و اشتراکات فرهنگی آسیای مرکزی و هند

سرفصل درس

- ماوراءالنهر و حوزه شرقی خراسان بزرگ (آسیای مرکزی) قبل از اسلام
- روابط فرهنگی و تمدنی هند و ایران قبل از اسلام
- فرآیند فتوحات مسلمانان در آسیای مرکزی و شبه‌قاره هند
- آسیای مرکزی در دوره اسلامی: از فتح تا برآمدن سلسله‌های محلی
- سلسله‌های محلی آسیای مرکزی تا زمان برآمدن تیموریان
- آسیای مرکزی در دوره تیموریان
- آسیای مرکزی در دوره سلطه ازبکان (شیبانیان، اشترخانیان و منغیته)
- فرقه‌های اسلامی و تصوف در آسیای مرکزی و اشتراکات فرهنگی ایران و آسیای مرکزی
- سلسله‌های مسلمان در هند از غزنویان تا زمان شکل‌گیری حکومت گورکانیان هند (بابریان)
- سلسله گورکانیان هند، روابط سیاسی گورکانیان و صفویان

روش‌های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی - تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انیمه و پوشش‌ها، بریده فیلم‌های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
۵۰٪	۰	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰٪	۰

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، نرم‌افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- اسلام، ریاض، تاریخ روابط ایران و هند اسلامی، ترجمه محمدباقر آرام و عباسعلی غفاری فرد، تهران: نشر امیرکبیر، ۱۳۷۳.
- اشپولر، برتولد، الکساندر بنیگسن و دیگران (۱۳۷۶). آسیای میانه (مجموعه مقالات تاریخی)، ترجمه کاوه بیات، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- بلینسکی، آ (۱۳۶۲). خراسان و ماوراءالنهر، آسیای میانه، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران: نشر گفتار.
- پوگاچنکووا، گالینا آناتولیونا (۱۳۷۲). هنر در آسیای مرکزی، ترجمه ناهید کریم زندی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- صادقی علوی، محمود (۱۳۹۴). تاریخ اسلام در شبه‌قاره هند، تهران: انتشارات پیام نور.

۱. آسیای مرکزی در واقع اصطلاحی نوساخته است که بر بخش قابل توجهی از خراسان بزرگ - به عنوان حوزه شرقی تمدن ایران - اطلاق می‌شود و در حال حاضر کشورهای نوپای چین ازبکستان، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و ترکمنستان را در خود جای داده است

عنوان درس به فارسی		نقد و بررسی نظریه‌های هنر اسلامی	
عنوان درس به انگلیسی		criticism of Islamic art theories	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش‌نیاز	-	دروس هم‌نیاز	-

اهداف درس

- آگاهی از مباحث حکمت هنر اسلامی و نقد و داوری «سنت‌گرایان»

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- آشنایی کامل با تاریخ هنر و معماری اسلامی

سرفصل درس

- ارزیابی دیدگاه سنت‌گرایان؛ لغزش‌های سنت‌گرایان
- ارزیابی دیدگاه سنت‌گرایان؛ دل‌بستگی به تئوری
- هنر در دنیای جدید، بحران هنر
- دیدگاه سنت‌گرایان در خصوص حکمت هنر اسلامی
- معانی سنت و سنت‌گرایی
- دین در منظر سنت‌گرایان
- مدعیات سنت‌گرایان؛ نگرش مابعدالطبیعی و انسان‌شناسی، حکمت خالده
- مدعیات سنت‌گرایان؛ انتقادات سنت‌گرایان به مبانی علم جدید، تمدن جدید و علم قدسی

روش‌های یاددهی یادگیری

شرکت فعال در مباحث کلاسی، مطالعه منابع مربوطه و معرفی آنان در قالب ارائه کلاسی و نگارش مقاله

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
۲۰٪	۰	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰٪	۳۰٪ (نگارش مقاله)

فهرست منابع

- اعوانی، غلامرضا (۱۳۷۵). حکمت و هنر معنوی، تهران، گروس.
- بورکهارت، تیتوس (۱۳۷۶). هنر مقدس: اصول و روش‌ها، ترجمه جلال ستاری، تهران، سروش.
- قنبری، حسین (۱۳۹۶). امکان و ضرورت هنر اسلام نقد دیدگاه سنت‌گرایان، تهران، نگاه معاصر.
- گرابار، اولک (۱۳۷۹). شکل‌گیری هنر اسلامی، ترجمه مهرداد وحدتی دانشمند، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- هوگک، ج.، هانری مارتن (۱۳۶۸). سبک‌شناسی هنر معماری در سرزمین‌های اسلامی، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.

عنوان درس به فارسی		تاریخ ممالیك و عثمانی	
عنوان درس به انگلیسی		History of the Mamluks and Ottomans	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- بررسی تحلیلی و عمیق تاریخ ممالیك و عثمانی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- آگاهی از وقایع تاریخی و تمدنی دو حکومت قدرتمند جهان اسلام در ادوار متأخر

سرفصل درس

- جغرافیای تاریخی مناطق تحت تصرف ممالیك، جغرافیای تاریخی آسیای صغیر و بالکان، منابع تاریخی مصر و شام در عصر ممالیك
- تاریخ سیاسی ممالیك: معرفی شاخه های بحری و برجی - برآمدن از بطن ایوبیان، ایجاد حکومت - چالش های اولیه ممالیك
- تاریخ تمدنی ممالیك: اقتصاد مصر و شام در عصر ممالیك
- تاریخ سیاسی عثمانیان: عصر پیدایش ۱- حکومت عثمان اول تا فتح استانبول (ایجاد- نفوذ به اروپا، الحاق امیرنشینان- تثبیت حکومت- دوره فترت- قدرت یابی مجدد- نبردهای صلیبی با اروپاییان)
- تاریخ سیاسی عثمانیان: پایان عصر پیدایش - عصر محمد فاتح- فتح استانبول/ تشریح چگونگی فتح استانبول و نتایج آن - نبرد با آق قویونلوها
- تاریخ سیاسی عثمانیان: عصر شکوه ۱: عصر بایزید دوم و سلیم اول/ پیدایش صفویان/ روابط با ایران و مصر/ نبردهای چالدران، اشاره به نبردهای مصر/ نبرد طوره داغی و انقراض حکومت ذوالقدر
- تاریخ سیاسی عثمانیان: عصر شکوه ۲: (سلیمان قانونی تا پایان سلیم دوم)/ آغاز افول عثمانی
- تاریخ سیاسی عثمانیان: روابط با صفویان- افول حکومت- اصلاحات عصر کوپرولوها
- تاریخ سیاسی عثمانیان: عصر اصلاحات: از اصلاحات عصر لاله تا پیش از عصر تنظیمات
- تاریخ سیاسی عثمانیان: عصر تنظیمات تا پایان حکومت عثمانی
- تاریخ تمدنی عثمانیان: تاریخ تشکیلات حکومتی عثمانی (تشکیلات اداری- دیوانی- قضایی- نظامی)
- تاریخ تمدنی عثمانیان: تاریخ آموزش و پرورش عثمانی / تاریخ هنر در قلمرو عثمانی

روش های یاددهی یادگیری

- روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی- تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انبیه و پوشش ها، بریده فیلم های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۵۰٪	•	نوشتاری: ۵۰٪ عملکردی: ۰	•

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- حضرتی، حسن (۱۳۹۰). مشروطه عثمانی، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
- شبارو، عصام محمد (۱۳۹۱). دولت ممالیك و نقش سیاسی و تمدنی آن در تاریخ اسلام، ترجمه: شهلا بختیاری، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- عیوضی شریانی (۱۳۹۵). قدرت، فرهنگ و هنر مصر در دوره ممالیك، تهران: کتاب تارا.
- قاسم عبده قاسم (۱۳۹۷). تاریخ سیاسی و اجتماعی دوره پادشاهان مملوکی، ترجمه بهزاد مفاخری، تهران: سروش.
- گودوین، گادفری (۱۳۸۸). تاریخ معماری عثمانی، ترجمه اردشیر اشراقی، تهران: مؤسسه تألیف، ترجمه و نشر آثار هنری متن.

عنوان درس به فارسی			ادیان و فرق در جهان اسلام	
عنوان درس به انگلیسی			Religions and Sects in the Islamic world	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □	
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲	
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-	

اهداف درس

- مطالعه ادیان رایج در جهان اسلام، روند تبلیغ اسلام و فرق رایج
- بررسی روابط میان ادیان و فرق، تأثیر مراوده و منازعه دینی و مذهبی بر احوال اجتماعی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- آگاهی از روند تغییرات دینی و مذهبی مسلمانان
- فهم تأثیر روابط میان دینی و بین دینی بر وضع فرهنگی و احوالات سیاسی آنجا
- تحلیل راه‌های گفتگوی میان فرق و کاهش سوء تفاهمات در میان فرق موجود.

سرفصل درس

- ادیان ابتدایی
- بودائی و زرتشتی
- یهودیت و مسیحیت
- قرآء و محدثان
- فرق فقهی
- فرق کلامی
- مراودات و منازعات فرق
- فرق از میان رفته

روش‌های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی- تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر ابنیه و پوشش‌ها، بریده فیلم‌های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	۰	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰٪	۰

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- امین، حسن (۱۳۷۸). *بازتاب اسطوره بودا در ایران و اسلام*، تهران: انتشارات میر کسری.
- بیرونی، ابوریحان (۱۳۸۰). *الآثار الباقیه*، به کوشش پرویز اذکائی، تهران، ۱۳۸۰.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۳). *در قلمرو وجدان*، تهران: سروش.
- لوی، حبیب (۱۳۳۹). *تاریخ یهود ایران*، تهران: بروخیم.
- هیئتس، والتر (۱۳۸۲). «زردشت»، *زردشت در گائاهها*، به کوشش و ترجمه هاشم رضی، تهران: سخن.

عنوان درس به فارسی		تاریخ تصوف	
عنوان درس به انگلیسی		History of Mysticism	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آگاهی از زمینه‌ها و ریشه‌های مکاتب تصوف، سیر گسترش، اشخاص و ویژگی‌های بارز هر مکتب از سده ۲ تا دوره معاصر

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- آشنایی با شخصیت‌ها و جریان‌های صوفیانه در خراسان، سلسله‌های صوفیانه خراسان، خانقاه‌های خراسان در ادوار مختلف، ویژگی‌های مکتب خراسان در تصوف و ...

سرفصل درس

- پیدایش تصوف در اسلام؛ صوفیه خراسان
- مکتب بغداد
- شعر صوفیه: سنائی، عطار، مولوی
- اهل ملامت و فتیان
- قلندر و خاکسار
- نقد صوفی
- نهضت‌های صوفیه
- مکتب ابن عربی
- کبرویه، ذهبیه و نوربخشیه
- مکتب اصفهان

روش‌های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی - تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انبیه و پوشش‌ها، بریده فیلم‌های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	۰	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰	۰

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- پورجوادی، نصرالله و دیگران (۱۳۹۳). «تصوف»، *دانشنامه جهان اسلام*، تهران: بنیاد دایره المعارف اسلامی.
- ذکاو تی قراگزلو، علیرضا (۱۳۹۰). *بازشناسی و نقد تصوف*، تهران: سخن.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۸). *جستجو در تصوف ایران*، تهران: امیرکبیر.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۹). *دنباله جستجو در تصوف ایران*، تهران: امیرکبیر.
- لوین، برنارد (۱۳۹۷). *میراث تصوف*، ترجمه مجدالدین کیوانی، تهران: نشر مرکز.

عنوان درس به فارسی		تاریخ تشیع	
عنوان درس به انگلیسی		History of Shiism	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آگاهی از تحولات سیاسی شیعیان
- آشنایی با دولت‌های شیعی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- تحلیل چگونگی گسترش تشیع در جهان اسلام
- شناخت ریشه‌های اندیشه سیاسی شیعیان

سرفصل درس

- پیدایش تشیع
- عصر حضور امامان
- تشیع در ایران
- تشیع در عراق
- تشیع در یمن
- تشیع در احساء و بحرین
- تشیع در مصر و شام
- تشیع در مغرب (شمال آفریقا)

روش‌های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن برخی از مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی- تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انیمه و پوشش‌ها، بریده فیلم‌های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	۰	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰	۰

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، اینترنت، پروژکتور، نرم‌افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- جعفریان، رسول (۱۳۸۷). *اطلس شیعه*، تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- حسن خضیری احمد (۱۳۸۵). *زیر دیده در یمن*، ترجمه احمد بادکوبه هزاوه، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
- خواجویان، محمد کاظم (۱۳۷۷). *تاریخ تشیع*، مشهد: جهاد دانشگاهی واحد مشهد.
- کریمی زنجانی اصل، محمد (۱۳۸۰). *امامیه و سیاست در نخستین سده‌های غیبت کبری*، تهران: نشر نی.
- مادلونگ، ویلفرد (۱۳۷۲). «تشیع امامی و زیدی در ایران»، ترجمه رسول جعفریان، *مجله کیهان اندیشه*، ش ۵۲.

عنوان درس به فارسی		تاریخ معاصر جهان اسلام	
عنوان درس به انگلیسی		Contemporary History of the Islamic World	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- مطالعه و تحقیق در باب تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جهان اسلام در دوران معاصر

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- آگاهی از وضعیت فعلی کشورهای مسلمان به لحاظ سیاسی، اقتصادی، فرهنگی
- رشد و توسعه کشورهای اسلامی

سرفصل درس

- اوضاع و تحولات سیاسی خاورمیانه در دوره معاصر
- اوضاع و تحولات سیاسی آفریقا در دوره معاصر
- اوضاع و تحولات سیاسی آسیای مرکزی و هند در دوره معاصر
- اوضاع اقتصادی خاورمیانه در دوره معاصر
- اوضاع اقتصادی آفریقا در دوره معاصر
- اوضاع اقتصادی آسیای مرکزی و هند در دوره معاصر
- کیفیت ظهور و تحولات مواضع اعتقادی و سیاسی و ویژگی های جنبش های سیاسی، اجتماعی و مذهبی معاصر نظیر: وهابیت، سنوسی، مهدی سودانی و... در سرزمین های اسلامی
- اوضاع اجتماعی اقلیت ها و مهاجران مسلمان در کشورهای غیر اسلامی و نگاه امروزی غیرمسلمانان به اسلام، مسلمان و کشورهای اسلامی

روش های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی- تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انبیه و پوشش ها، بریده فیلم های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	۰	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰٪	۰

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، اینترنت، پروژکتور، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- برکک، استیون (۱۳۹۴). ارتش و دولت سازی در خاورمیانه مدرن: سیاست، ناسیونالیسم و اصلاحات نظامی، تهران: وزارت امور خارجه.
- بورلی، ادوارد (۱۳۸۵). بحران در خاورمیانه، ترجمه شهرزاد رستگار، تهران: قومس.
- حمیدی، حسین (۱۳۹۳). استعمار و نام گذاری جغرافیایی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- گروه نویسندگان (۱۳۸۲). اقتصاد خاورمیانه در آستانه تغییر، ترجمه گروه ترجمان، تهران: پژوهشگاه امور اقتصادی.
- نصری، قدیر (۱۳۹۳). مناطق حیاتی خاورمیانه، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

عنوان درس به فارسی		روش تحقیق در جغرافیای تاریخی	
عنوان درس به انگلیسی		Research Methods in Historical Geography	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- آشنایی با منابع و روش تحقیق در جغرافیای تاریخی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- آگاهی از سیر پیدایش علم جغرافیا در جهان اسلام
- آگاهی از سیر تحول دانش جغرافیا در جان اسلام تا عصر انحطاط

سرفصل درس

- اصطلاحات جغرافیای تاریخی
- آغاز جغرافیای ریاضی
- جغرافی شناسان مکتب یونانی
- جغرافی دانان لغت شناس
- تألیفات عمومی در قرن سوم هجری
- مکتب کلاسیک جغرافی در سده چهارم هجری
- عصر بیرونی
- دوران انحطاط

روش های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی - تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انیمه و پوشش ها، بریده فیلم های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	.	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰٪	.

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- قرچانلو، حسین (۱۳۹۳). جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی، تهران: سمت.
- کراچکوفسکی، ایگناتی یولیانوویچ (۱۳۷۹). تاریخ نوشته های جغرافیایی در جهان اسلامی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- لسترنج، گای (۱۳۷۷). جغرافیای تاریخی سرزمین های خلافت شرقی، ترجمه محمود عرفان، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- مقدسی، محمد بن احمد (بی تا). احسن التقاسیم فی معرفة الاقالیم، بغداد، مکتبه المثنی.
- یاقوت حموی (۱۳۷۶ق). معجم البلدان، بیروت: دار صادر.

تاریخ نهادها و سازمان‌های اداری در جهان اسلام			عنوان درس به فارسی
The History of Institutions and Administrative Organizations in the Islamic World			عنوان درس به انگلیسی
نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □	نوع واحد	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع درس
۳۲	تعداد ساعت	۲	تعداد واحد
-	دروس هم نیاز	-	دروس پیش نیاز

اهداف درس

- آشنایی با تشکیلات دیوانی، اداری و نظامی و مناصب و اصطلاحات مربوط بدان

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- آشنایی با زمینه‌ها و چگونگی ایجاد نهادهای اداری، دیوانی و نظامی و تطور و پیشرفت آن‌ها در تاریخ اسلام و نیز تأثیر گذاری بر تأسیس، قوام و یا زوال حکومت‌ها.

سرفصل درس

- معرفی منابع اصلی، تعاریف مربوط به تشکیلات اسلامی و حوزه‌های دربرگیرنده - ساختار حکومت در اسلام، تشکیل حکومت نبوی- آیات و احادیث مربوط به تشکیلات حکومتی / مفاهیم کلیدی- اثر گذاری تعالیم اسلامی بر حیات عرب
- خلافت اسلامی
- وزارت و اقسام آن، حجابت و امیرالامرایی- سلطنت
- دیوان‌ها در تمدن اسلامی
- تشکیلات نظامی در جهان اسلام
- تشکیلات انتظامی و امنیتی -حسبه - شرطه
- تشکیلات مالی ایران پیش از اسلام، مباحث پایه‌ای تاریخ تشکیلات مالی - خراج و انواع آن، عشر
- خمس: مصارف و موارد/ اموال فیء در قرآن و حدیث -جزیه و احکام و تاریخ آن/ زکات مشخصه‌ها و مصارف
- تشکیلات درباری حکومت‌های مسلمان
- تشکیلات قضایی
- سکه در جهان اسلام/ انواع سکه‌ها سکه در دوره نخستین اسلامی تال بویه از ال بویه تا مغولان

روش‌های یاددهی یادگیری

- روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی - تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر ابنیه و پوشش‌ها، بریده فیلم‌های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷٪	۰	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰٪	۰

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

- رایانه، اینترنت، پروژکتور، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

- الرفاعی، انور (۱۳۹۳). تشکیلات اسلامی، ترجمه سید جمال موسوی، مشهد: به نشر.
- الریس، ضیاء الدین (۱۴۰۰). خراج و نظام‌های مالی دولت‌های اسلامی، ترجمه فتحعلی اکبری، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- مدرسی طباطبایی، حسین (۱۳۶۲). زمین در فقه اسلامی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- بادکوبه، احمد (۱۳۹۳). «حسبه»، دانشنامه جهان اسلام، تهران: بنیاد دایرةالمعارف اسلامی.
- زیدان، جرجی (۱۳۹۴). تاریخ تمدن اسلام، ترجمه علی جواهر الکلام، تهران: امیرکبیر.

تاریخ ساسانیان و بیزانس مقارن ظهور اسلام			عنوان درس به فارسی
History of the Sassanid and Byzantium at the Dawn of Islam			عنوان درس به انگلیسی
نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □	نوع واحد	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع درس
۳۲	تعداد ساعت	۲	تعداد واحد
-	دروس هم نیاز	-	دروس پیش نیاز

اهداف درس

- آشنایی با پیشینه کشورهای مسلمان در منطقه ظهور اسلام

توانایی و شایستگی که درس پرورش می دهد

- آشنایی با وضعیت سیاسی و فرهنگی خاورمیانه که زمینه ساز بروز و پیشرفت اسلام در این منطقه شد.

سرفصل درس

- محدوده جغرافیایی خاورمیانه و تاریخ آن در دوره باستان
- وضعیت ایران مقارن ظهور اسلام
- وضعیت بین النهرین مقارن ظهور اسلام
- وضعیت سوریه مقارن ظهور اسلام
- وضعیت مصر مقارن ظهور اسلام
- وضعیت شبه جزیره عربستان مقارن ظهور اسلام
- اوضاع اقتصادی خاورمیانه مقارن ظهور اسلام
- روابط ایران و بیزانس

روش های یاددهی یادگیری

روش تحلیلی و توصیفی به شکل برجسته کردن مباحث تاریخی تحت عنوان «نکات اصلی» و واگذاری مباحث اولیه و حاشیه به دانشجویان با ارائه منابع پژوهشی - تدریس همراه با و منابع تصویری و ترسیمی نظیر نقشه، نمودار و تصاویر انبیه و پوشش ها، بریده فیلم های تاریخی.

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷٪	.	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰٪	.

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، اینترنت، پروژکتور، نرم افزارهای تاریخی

فهرست منابع

حتی، فیلیپ خوری (۱۳۹۴). شرق نزدیک در تاریخ: یک سرگذشت پنج هزار ساله، ترجمه قمر آریان، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
 دوران، ویل (۱۳۶۸). تاریخ تمدن: عصر ایمان، ترجمه ابوالقاسم طاهری، تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
 زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۰). تاریخ مردم ایران: ایران قبل از اسلام، تهران: امیرکبیر.
 گرگوری، تیموتی ای (۱۴۰۰). تاریخ بیزانس، ترجمه جواد مرشدلو، تهران: سمت.
 لوئیس، برنارد (۱۳۹۶). خاورمیانه: دو هزار سال تاریخ از ظهور مسیحیت تا امروز، تهران: نشر نی.

عنوان درس به فارسی		سمینار	
عنوان درس به انگلیسی		Seminar	
نوع درس	پایه □ تخصصی □ اختیاری ■	نوع واحد	نظری ■ عملی □ نظری-عملی □ مهارتی-اشتغال پذیری □
تعداد واحد	۲	تعداد ساعت	۳۲
دروس پیش نیاز	-	دروس هم نیاز	-

اهداف درس

- تکمیل و تعمیق مطالب درس روش تحقیق و آشنایی تعاملی با شیوه‌های پژوهش علمی

توانایی و شایستگی که درس پرورش می‌دهد

- آشنایی با شیوه‌های نگارش علمی، استناددهی و اعتبار منابع پژوهش
- آشنایی با (اجزای) مقاله، کتاب و پایان‌نامه و نشریه علمی و پژوهش‌های اصیل در هر حوزه
- آشنایی با انواع انتحال، پیشگیری از آن و سامانه‌های مشابه‌یابی
- آشنایی با شیوه‌های جستجوی منابع علمی و سامانه‌های فارسی و غیرفارسی
- آشنایی با روش‌های موضوع‌یابی برای پایان‌نامه و مقاله (با توجه به تخصص‌های گروه)

سرفصل درس

نیمی از جلسات این درس، به صلاح‌دید استاد مربوط، به مطالعه منابع روش تحقیق و شیوه‌های پژوهش و نگارش علمی و به‌ویژه معرفی مهم‌ترین پژوهش‌های مربوط به تاریخ تمدن اسلامی اختصاص خواهد یافت. نیمه دیگر جلسات درس، به مطالعه، بررسی و آگاهی از پژوهش‌های اعضای گروه و شنیدن ارائه‌ها و یافته‌های هر کدام از ایشان می‌پردازد.

روش‌های یاددهی یادگیری

مطالعه منابع از پیش تعیین شده توسط دانشجویان، سخنرانی استاد و توضیح فنون نگارش و پژوهش علمی، ارائه یافته‌ها و آثار علمی هر کدام از اعضای گروه توسط خود ایشان، مشارکت دانشجویان در بحث‌های کلاسی و انجام تکالیف مربوط به هر جلسه

روش ارزیابی

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
۷۰٪	.	نوشتاری: ۳۰٪ عملکردی: ۰٪	.

ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه

رایانه، اینترنت، پروژکتور، نرم‌افزارهای تاریخی

فهرست منابع

منابع اصلی و فرعی این کلاس متنوع و بر اساس موضوع بحث هر جلسه معرفی خواهد شد و به صلاح‌دید استاد درس در هر ترم تغییر خواهد یافت. با وجود این، تمرکز اصلی، پیش مطالعه مقاله‌ها و آثار پژوهشی اعضای گروه برای آشنایی با تخصص هر کدام از ایشان است. همچنین، مطالعه منابعی که اصول انشایی نگارش و ویرایش متون علمی را آموزش می‌دهند؛ از جمله:

ارژنگ، غلامرضا (۱۳۹۰). *ویرایش زبانی: برای زبان نوشتاری فارسی امروز*، تهران: نشر قطره.

صلح‌جو، علی (۱۳۹۱). *نکته‌های ویرایش*، تهران: نشر مرکز.

گروهی از نویسندگان (۱۳۸۹). *ویرایش از زبان ویراستاران: آنچه نویسندگان باید درباره کار ویراستاران بدانند*، ترجمه رزا افتخاری و دیگران، تهران: کتاب مهناز.

